

Цетиње, 25. августа.

Г. Павле Карарадовановић, уредник биоградскога „Занатлискога Савеза“, под својим потписом пише у староме и угледноме биоградском листу „Вечерњим Новостима“ низ чланака о садашњем стању у односима између Црне Горе и Србије. Чланци г. Карарадовановића, који је у Биограду познат као човек у свакоме погледу исправан, имају једино ту намеру, да се односи између двију српских држава поправе и доведу у стање, у коме би трајно требали да остану. Један од тих чланака, разложен и пун горке истине, саопштавамо овдје нашијем читаоцима. Он гласи:

„Послије открића завјере, и да би опште српско зло било далеко веће, кампања је још бјесомучније поведена кроз „Србобран“, „Народ“, „Српску“ Ријеч, „Заставу“, и „Боку“.

Као што је познато, „Политика“ је до ситница посвећена у цијелу радњу противу Црне Горе, и зато је она т 1563 бр. на уводном мјесту рекла: **Завјера је постојала и бомбе су израђене у Србији**; а у 1564 бр., опет на уводном мјесту, рекла је: **У цијелој свједоци Настићевеј истини је само то, да је завјера склопљена у Биограду и да су бомбе пренијете из Србије**. И ако је она све оно овако јавно признала и категорички тврдила, ипак је, послије Настићеве свједоцибе, сва најамничка штампа надала вику: како је све то аустриско масло, која је све то удесила преко босанске владе. Овој повизи придружила се и „Политика“ и ако је дан раније рекла, ко је то удесио.

Исто онако, као што сваки кривац пред судом противурјечи у својим исказима и тиме признаје да је учинилац дјела за које га оптужују — и познати листови у својим исказима противурјече.

Час веле да је завјера склопљена у Биограду; час да је исту измислила црногорска влада са Књазом; час да је то масло аустриско, која је преко босанске владе и својега шпијуна Настића све удесила да унесе раздор између Србије и Црне Горе. Најзад им се најзгодније учинило да остану при томе: да је све то аустриско масло и да је све то Аустрија помоћу својега Настића удесила.

Кад су се ријешили да при опоме тврђењу стално остану, онда су почели у томе правцу да праве и фалсификате и да исте објављују преко „Србобрана“, „Народа“ и „Српске Ријечи“. Узмимо да је тачно тврђење да је цијелу ту ствар удесила Аустрија да унесе раздор између двије братске српске земље. Шта онда из тога и таквога тврђења излази? Излази то, да су сви они српски листови, који су онако крвнички писали, а и данас пишу противу Црне Горе, били у најамничкој служби те исте Аустрије. Јер неоспоран је факт, ма ко ову завјеру склопио, да је могао склопити само помоћу познате новинарске кампање, коју су познати листови водили противу Црне Горе. Ако је завјера аустриско масло, онда је цијела ствар далеко тежа и опаснија по опште интересе Српскога Народа. Тежа, велим, што би то значило да су у служби

аустриске и босанске владе сви они српски листови, који су писали, а и данас пишу, онако непријатељски противу Црне Горе. Или зар није и теже и страшније ако се утврди: да су, поред наших познатих листова у Краљевини, у служби Аустрије „Застава“, „Србобран“, „Народ“, „Српска“ Ријеч, „Бока“ и „Дубровник“, који је по несрећи у пошљедње вријеме ступио у коло оних листова, који клеветају Ц. Гору?! Листови, дакле, који треба да се боре противу угњетача српскога народа баш у оним земљама у којима ти листови излазе.

Но ма ко и ма гдје ту завјеру склопио, стоји несретан факт, да је она ипак необично много користила нашем вијековном непријатељу, и ако не баш онолико колико би користила да је успјела. А кад тај факт стоји, онда стоји и други: да су сви познати листови својим држањем према Ц. Гори, служили непријатељским интересима, и да је, према томе, њихов патриотизам на самоме дјелу лажан.

Ја сам раније рекао: да је Ц. Гора уставна држава, да има своју одговорну владу, која одговара за све што се у њој дешава; и да у уставним државама владалац не може бити одговоран за оно зашто је његова влада одговорна. То је начело у свима уставним земљама сам устав признао и владаоцу и његовом дому бгарантовао неприкосновеност. То начело владалачке неприкосновености признају и познати листови и примјењују га према свима владоцима, само га не признају и не примјењују према владоцу братске нам Ц. Горе и његовом дому.

Због суђења и осуде завјереника на Цетињу сви су познати листови, а нарочито „Народ“, „Српска Ријеч“, „Србобран“, „Застава“ и „Бока“ на и сувише недостојан начин напали баш самога Књаза и његов дом. Они су ово чинили и ако је Ц. Грна уставна држава; и ако је судио законити суд јавно и по закону, и судио завјереницима, који су непосредно радили о глави цијелом владалачком дому, а посредно и о глави саме Ц. Горе.

Међутим, као што је познато, и код нас у Србији и код њих у Угарској, Хрватској, Босни, Херцеговини и Далмацији дешавају се и такве страшне ствари, какве се никад нијесу десиле нити се икад могу десити у Ц. Гври, па се ипак ти познати листови никад нијесу усудили ни смјели усудити да за њих чине одговорним Њ. В. Краља Петра и Њ. Ц. В. Фрању Јосифа.

Као што је познато, недавно је војени суд, као ненадлежан и тајно судио и страшно осудио бањалучке новинаре и цијело особље једнога српскога и у истини патриотског листа због једнога потуреног а нештампаног чланка, а познати су листови кукавички ћутали. Зашто „Народ“ „Српска“ Ријеч, „Србобран“, „Застава“, „Дубровник“, „Бока“ и њихови садругови из слободне Краљевине нијесу напали, због тога суђења и те, у највећој мјери, страшне и незаконите пресуде, Цара Фрању Јосифа, као што су напали Књаза Николу због суђења и осуде цетињског суда?!

И код нас у Србији војени судови на тајном суђењу осудили су масу официра и подофицира и то пресудама и сувише страшним, као што је она Г. Милана Николића и других. Нико ни данас не зна зашто су ти официри суђени и тако сташно осуђени, само сви знамо да нијесу суђени и осуђени за онаква казнима дјела, као што су била оних који су осуђени цетињским судом. Зашто познати листови за таква суђења и страшне осуде официра и подофицира нијесу напали Њ. В. Краља Петра као што су напали Књаза Николу за осуду завјереника? Зато, и опет велим, зато, што кад би онако нападали Њ. Ц. В. Фрању Јосифа и Њ. В. Краља Петра они у Новом Саду, Загребу, Сарајеву, Мостару, Дубровнику и Котору, у најмању руку, били би повјешани; а ови код нас проши би као што је прошао пок. Лилан Новаковић.*)

Међу тим писање противу Књаза Николе веома им добро конвенира, а при том их неће ни глава заболети.

Прорик анархије

Руса влада забранила је прослављење осамдесетог дана рођења Лав Николајевића Толстоја. Велик су припреме биле чињене по руке царству, да се тај дан, који је био 28. ов. мјес., прослави на највечанији начин. Највећи пјесник рускога народа, кога слави сав ултурни свијет, сопственом кривцом дочекао је то, да у својој оцабини не може бити слављен. Забрања прославе Толстојева осамдесетог рођендана дошла је најприје од св. Синода, јер је познато, да је Толстој због свога држања према вјери искључен из црквене заједнице, па је по томе и министарство просвјете забранило манифестације по школама у лаву и част великога књижевника и философа Лав Н. Толстоја.

Ниј званична Русија учинила тај крак без велике невоље и без јаког оправдања. Није лако влади једнога великога и богатога народа лћати се и те неблагодарне дужности, да спрјечава слављење једног од највећих писаца и најчувенијих синова тога истога народа. Мора да се ту крију тешки и разоврсни узроци, који су претходил одлукама св. Синода и руске владе. Те узроке заједно са владиом забраном прослављања Толстојевога осамдесетог рођендана даас подвргава оцјени сав културни свијет у свијех пет континентата. Ђефина оцјењивача на страни је русе владе. Њен корак сада одобрљају широм културних земаљасви они, који држе власт, богатво, науку и узде напретка човјечнства. Не одобравају пак само ни са „дна живота“, који једино зато, што је њима зло и рђав хоће да све сруше и да као она етефијева „Луда“ проврте земљу лопту, да је напуне барутом ипотпале, како би сав свијет одлет у ваздух.

„Тстој је негативни геније“ — рекао је један енглески критичар

* Које убијен у затвору биоградске полиције.

његових романа и философских списа. Њега Европа не може да схвати и разумије исто онако као што је тешко схватити димензије рускога царства, море од руских равница и сибирску жељезницу, на којој се у брзome возу с једнога краја до другога путује по десет дана. Све је у томе великоме царству велико. Црв не може обухватити и схватити пространство унутрашњости цркве Св. Петра у Риму. Онај, који се није родио у Русији, не може да појми мјере, које су у томе царству, гдје сунце не залази, у употреби за мјерење простора, богатства, ума, срца, страсти, појмова, жеља и способности. Свијет у Толстоју гледа нешто велико, што не може довољно да оцијени, јер ту величину није у стању погледом да обухвати. Западна Европа њему се диви, прима с усхићењем његова дјела, али га на крају крајева не разумије. Словенски дух, најживље голичен у рускоме народу, још је мало познат западним европским народима. То је свијет за себе. Друкчије посматра и осјећа свијет словенска душа, а друкчије германска, англо-саксонска и романска, која је своје појмове и осјећања наметнула културној Европи као мјерило обавезно за свакога.

Као млад згодан официр, гроф Лав Николајевић Толстој љубио је војску и њене идеје и слагао се са њеним задацима. У кримској војни сам је учествовао и борио се на шанчевима око Севастопоља. Отуда потиче његов огромни роман „Војна и мир“, класичан, диван и недостижив, који му је име разнио широм свијета. Толстој напушта војну службу. Увјерава се, да је одвратна и постаје љути противник милитаризма! Што је љубио и чиме се одушевљавао, срушио је као дијете кућу од карата. Пришао је другим идеалима. Ушао је у друштво и проучавао је њега. Написао је роман „Ану Каренину“, такође јединствен у литератури свјетској. Није му се послије тога ни друштво допало. Подигао је десну ногу и немилосрдно њоме ударио у леђа нове идеале. Разочаран, љут, жалосан и уморан, а већ у годинама, ријеши се да падне у наручја матере цркве и св. православне вјере. Скиде са себе племићске грофовске хаљине и из џепа избаци немирисане свилене мараме, те пође у цркве и манастире. Клечао је пред иконама, крстио се седам пута послније свакојега уздаха: „Господи, помилуј мја грјешнаго!“, одстојавао је ужасно дуге црквене литурђије и блденија, лутао је-од цркве до цркве, од једне до друге чудотворне иконе, од манастира до манастира, и наједанпут настаде у њему револуција: окрену цркви и вјери леђа! Написа „Ново Јаванђеље“ и „У чему је вјера“, те објави рат св. православљу, али и својим бившим идеалима. У то доба у Паризу је лежао на самртничкој постели Иван Тургењев, велики романсје руски. Он дознаје за преокрет у Толстојевој души, па овоме шаље са мртвачкога кревета писмо, у коме га куми да се поврати са пута којим је пошао, и нађе прибјежишта у лијепој књижевности руској, коју је прославио својим именом. Овјен-

чан славом, писац „Дима“, „Лањскога снијега“ и „Ловчевога дневника“ умире, а Толстој не послуша његов савјет. Повукао се је на Јасну Пољану као паук с јесени у своју мрежу. Промијенио је и начин живота као и толике своје идеје, које је скидао са своје душе као разноврсне хаљине са тијела. Ријешо се, да подигне зграду породичних идеала. Снивао је о миру породичнога живота. Али, ни то не би за дуго. Написа „Крајцерову сонату“, тај мајсторски продукат једнога у истини великога ума, којим је залудио милионе читалаца разних народности и вјера широм свијета. Тијем дјелом поткопао је темеље брачнога живота; извргао руглу љубав, којој људи пјевају почевши од мисирских фараона; исмијао брачну везу и срећу, и тако вјешто и умјетнички, како може само геније, ма био и негативан. прогласио брак комедијом, а живот мужа и жене пријатељском трговином. Да би иронија била већа и анархија, коју је створио Толстојев ум, уочљивија, на неколико дана послје објаве тога дјела родила се Толстоју кћер! Шта је још имао да разруши? Поткопао је идеале и спољашњега и унутрашњега свога живота. Згазио је барјак славне царске војске, под којим се и сам јуначки борио; презрео је друштво, из кога је црпио садржину за романе, који су га прославили; одгурнуо је иконе, које је цјеливао и пред којима је метанисао; одрекао се вјере, којој је потрчао у загрљај са вапајом, да га спасе; исмијао је породични живот, који му је дао сина и кћер, и шта му је још остало да сруши? Држава и друштвено уређење.

Од то доба Толстој постаје пророк анархије. Држава му је терет, који је пригњавио народе; војска установа за убијање; судови и правда творци зликоваца; казни завод мучитељи створова Божјих; народност средство за завађање људи, а закони кавез за птице, којима је насилно отета слобода. Кад Русија води борбу у Манџурији, он по енглеским листовима пише протесте противу рата. Кад руски министар финансија закључује у Паризу зајам, он грми из Јасне Пољане, да ће ти новци народ покварити. Кад Русија добија устав, он поручује народу, да му је непотребан, јер га устав неће ослободити од државе. Слушају га по свијету, диве му се, долазе са свију страна људи у Јасну Пољану да га виде, и он им ту проповиједа да треба срушити све што постоји. Упоредује се са Христом, али Христово „Јеванђеље“ руши. — Напошљетку обара се и на великане свјетске књижевности. Шекспира, кога сав свијет слави, назива обичним глумцем. За Золу вели, да нема проналазачке моћи. Судерман довикује, да је театралан, а о Ибсену вели да су му драме досадне као каква аритметика. И тако, приближава се у току свога дугога живота свему што је велико, да га поткопа, да га сруши, или му обали цијену. Најприје је почео од својих идеала, па језавршио сарушењем туђих. Осјећајући и сам жалост због тога, латио се пера, да напише пошљедњи дивни роман „Воскресеније“. Племић се залубио у собарицу своје тетке, напушта исту као и плод љубави, и послје неколико година враћа се да је спасе. Собарица међутијем тонула све дубље и допала тамнице, а он трчи за њом у Сиберију, да је спасе! Она излази из затвора, и у мјесто да се с њоме ожени, препушта је једноме робијашу, да је он узме и заједно с њоме изађе из сибирских тамница. И то нам је сад „Воскре-

сеније“, које једноме племићскоме развратнику навјешћује нов живот чемера и јадне усамљености!

Толстој је најизразитији представник словенскога духа, који је вјештак у разједињавању и продирању у ситнице. Он улази у величину да је растури на дијелове, а не да је учини још јачом. Љут на крају крајева због пошљедица, пада у песимизам, који је тако својствен словенској души. Па зар је чудо, што је руска влада послје свега изложенога забранила прослављање рођендана Л. Толстоја, тога генија словенске вјештине у рушењу и разједињавању? Руска влада и Толстој два су пола, који се одбијају. Један другога не смије да препусти првенство, јер или ће Толстој и даље рушити, ма и генијално, те ће бити у штети а руска држава, или ће руска влада онемогућити примјену Толстојевих идеја, и тиме сачувати државу, која све снаге скупља у цјелину гради лакше одбране права свију.

Стар, немоћан, разочаран, и развалини идеала, у 80. г живота, без мира удруши, без духовних капитала, којима би и сам био задовољан (чак и своја дјела Толстој назива заблудом!) — Толстој се примиче крају свога живота, те слободно може болно ускинути са српским јуначком Војиславом Илићем: На трошном чуну без крме и нада, У мени вјера губи се и мре; Ја ништа више, не вјерујем ништа, Ил' боље рећи: ја вјерујем сви!

Хроника

Непотребне бриге — Јунаци — Фалсификат „Горског Вијенца“.

Непотребне бриге. Један биорадски лист у велико се забринуо за стање у Црној Гори. Све му се нешто привиђа, да су код нас избили переди, ил да ће избити; да је завладало велико беззаконство; да су нека племена спремна да се покрве, и т. д. У измишљању истини о стању код нас, тај лист там далеко иде, да саопштава како су с Кучи међусобно покривили и како државна власт која је тобоже свађу изазвала, истој не може да учини крај. Меутијем, од свега тога нема ни тунке истине. Све је то скловано у фантазији бразилских Пијемонтеза, којима је толики срце препуло од братства и добрих жеља за нас, да би, како изгледа, њим било особито мило, да у ствари постоје све наведено. Знамо ми, да су то сад њихове пуне жеље, да код нас буди немир, али оне им се никако неће остварити. Ми смо им захвалили на брским бригама, и молимо их да нам и нуде нестражену помоћ за расправљање наших домаћих ствари, као што нећемо ни ми њима, кад они буду на муци ојанти-завјереника.

Јунаци. Они око „Србобрана“ показују се све већи јунаци кад треб напаст — Црну Гору и њенога владуца! Иначе, свије су куканици према Београду и Бечу. Према Београду зна с због чега; према Бечу, јер би отишли и вјешала кад би и о аустро-угарском владоцу писали онако, како пишу оштем. И то је сад код њих јуначки, поштен и српски! Српски лист, који се још зове „Србобран“, због гањања Срба Тројној Краљевини не смије ни ријчи да напише против домаћих непријатељских лица, док томили грдњи избацује на једног српског владуца због дјела, за која он по уставу и носи одговорност. Што ти патриоти и великосрби не пробају свој демократизам и јунаштво код куће своје, па да им се рекне: е, јесу јунаци! Да боје, не мили им се и на дјелу подијети крвте, по само на језику. Знају они, гдје је трула даска за њихове нече, као о што су знали, кад су приликом расправљања питања о трансбалској жељезници изјавили, да су противници њеном грађењу, пошто би се тиме бајаги нијела штета интересима Далмације! што ће због тога страдати двије српске државе, то је споредна ствар!

Фалсификат „Горског Вијенца“ Фалсификат, који се бранирава учинити „Горског Вијенца“, брани лист „Дубровник“. Томе смо се и надали. Он ће дбрати све, што год предузму и учине негови теразиски пријатељи, ма то било озбиљно како зло и наопачко, а напашће с што се у нас ради, ма како то било јбро и корисно за опште српске интересе. У пи-

тању о трансбалској жељезници, којим је Пашин на силу Бога прогнано српским интересима хтио да обиђе српски Бар, као и у питању о одговорности за бомбе из крагујевачког арсенала послате противу нашега владуца — „Дубровник“ је показао очигледну пристрасност. Такав му је владуца интерес! Тако и сада је пристрасан у давању мишљења о фалсификату, који се ради прљавих политичких сврха мисли учинити у „Горском Вијенцу“. Ми осуђујемо тај фалсификат, док га он брани не разложима, не споредним питањима о томе, шта је прије чињено и гдје „Горски Вијенца“ још није штампан. Што не вала, ма кад то било урађено, за осуду је. Што „Горски Вијенца“ није до сада штампан у Црној Гори, разумљиво је. Ми за то немамо ни издавачких књижишарница, ни средстава на располагању. „Горски Вијенца“ је својина народа српскога, па је са свијем све једно, где ће и у којем српском крају бити најприје штампан. Црна Гора, као најсиротиња, колијевка је тога класичнога срјева, и то је доста, а остала богатија српска средишта и крајеви по српској дужности познани су, да омогућавају његово растурање. Али, ако ми нијесмо били у могућности да га штампамо онако, како би му личило, то не значи, да морамо равнодушно гледати, како крване руке по њему праве фалсификате. То одиста нећемо допустити, јер, ако затреба, може се наћи у нашој Биљарди какав стари рукопис, који би фалсификаторе могао приказати у правој боји.

Нова ера

У минхенском часопису „März“ у изашао је чланак Ахмет Риза, издавача „Мешверета“, органа Младотурака у Паризу, који ми преносимо:

Султан Абдул Хамид Кан II милостиво је дозволио да устав, који је он 1876. г. даровао, ступи у живот. Тада није ни мало била руска влада расположена према уставној влади, јер је попријекло гледала на устав не само код своје куће него и у Турској. Тада нам је објавила рат једног у нади, да уништи устав, чије би дјелство опоравило отоманску империју и у руском кору изазвало жељу, да се угледа на њих.

За нас је тај рат био зли удес; били смо потучени; непријатељ је дошао под Цариградом. Узбуђење је било такво, да се у парламенту није могао одржати ред. Султан је учинио употребу од свога права, које му и устав даје, и распустио парламент. А што он није пошље хтио да попрасти парламент, то је проистичало од људи, који су мислили да Турску могу илчакати и експлоатисати најбоље за вријеме личног режима.

Сада смо најзад заштитени од опасности, у коју нас је анархија уварила. Али је опет лијена, богата и плодна земља, као што је Турска, изложена непрекидно туђинским прохтејима. А и разне народности, које се налазе у Турској, вјештим подбодачима и сада несложни и братски их осјећаји ни у овом тренутку не привезују, да би се обезбедило и загарантовао ред. Као што и код најцивилизованијих народа бива, и тамо могу наступити унутрашњи или спољашњи заплети. Али ма како да су крваве те тешкоће, оне никад неће земљу довести до оне внице пропасти, у коју би под старим деспотским режимом потонула. Од тога ће нас устав за највише сачувати. Ако се буде примјенивао у духу толеранције, учиниће крај и непрекидним страним интервенцијама, које су опасне како по интересе наше земље, тако и по интересе општег мира.

Признајући, да се тај устав може остварити, ми га ипак примамо оваквог, очекујући да ће нам искуство дати могућности да га модификујемо поступно и сагласно с истинским потребама и захтевима наше земље. Нашој оријенталској култури хтјели бисмо да очувамо и карактер и традицију. Али нам је у исти мах тврда намјера, да и даље идемо путем напретка. При томе нећемо одступити од наших обичаја и духа наших закона. Сад је главно хоће ли султан поштовати основне законе устава и лојално га извршавати.

Интереси наше земље обезују ме да не сумњичим добре намјере суверенове. Ја вјерујем у његово обећање, али у исто вријеме вјерујем и у родољубиву снагу нашег „Комитета за јединство и напредак“. Султан је могао видјети срећне резултате свога прокламовања устава. Сви његови поданици, хришћани и муслимани, грађани и војници, искрено су се загрили и доказали своју радост, па, чак, и у Македонији, гдје су се још прије неколико дана узајамно сатирали.

Свако је у Турској весело и задовољан, то се не може порећи. Зашто би се само султан мрштио.

За земљу је велика срећа што се тај радосни догађај извршио баш за владе

Абдул Хамидове, јер ни један државник не зна боље основу европске дипломатије, ни један владуца нема више искуства, ни један чиновник на свијету не ради више по он. Ако он дакле пусти, да се његов народ користи тим богатим политичким знањима, том марљивошћу, том издржљивошћу, ако своју снагу уједини с моралном и сједили снагом оба дома, онда ће он бескрајну услугу учинити не само својој царевини, него и ствари човјечанства.

Наши Записи

Тек да се зна

Сплетски хрватски лист „Велебит“ доноси интервју свога сарадника са једним угледним човјеком из Србије, у коме се говори о акцији фамозног „Словенског Југа“ и онда се вели: „Кад би било ријечи о Црној Гори, онда бих могао тај лист чинити одговорним, јер ако ништа друго, оно је он дисциплиновао наше јавно мишљење и кампању против Црне Горе“.

Сваки је даљи коментар излишан.

Насио

Досадашњи уредник „Цариградског Гласника“, иначе познати дописник „Трговинског Гласника“, о коме је било већ ријечи у нашем листу због његова писања противу Црне Горе претрпимо је фисаско. Настрадао је тако како се ни у слу није надао. Њега су не само свргли са уредничког мјеста, по су га просто изгнали из „Цариградског Гласника“ тако, да сада по „Трговинском Гласнику“ пише жалопојке и јада се како је настрадао. Он се сада најка и тужи се како његов замјеник према њему није хтио никаква обзира да има. Молио је, кумио и богорадио свакојак у „Н. Гласнику“ да му нешто уврсте, па, бездушнији, не хтједоше. Чак је, вели, и плаћао, па ни то му није помогло. — То је оно: „злог рађење, готово суђење“.

Франк Зоти пред судом

— писмо из Америке —

У Америци, у Њу-Јорку, постојала је до скоро банка Франк Зоти-а, која је пала под стечај и тим својим падом проузроковала огромне штете многим, који су били с њоме у вези. Како је та несолидна трговачка кућа оштетила и многе наше људе, који су са њоме били у вези, то доносимо ниже извјештај о држању његову на суду у Њу-Јорку, гдје му је била јавна расправа.

О томе нам пишу:

Чим је пострадали трговачка кућа Франк Зоти у Њу-Јорку, те се успоставило, да је свјесно многе оштетила, да би се њен сопственик што више користио, то је представник њен стављен у притвор и под кривичну истрагу. Он је онтужен што је проневијерио:

1. примљен новац, који је имао да прати у Европу преко Union Banke у Прагу 144.875.56 долара;
2. примљен новац, који је имао да прати преко угарске ескамонтне банке у Пешти 75.999.86 долара;
3. некредитоване листове пошљања новца у Европу 882.43 долара;
4. фабрици Кнаут, Наход и Кине у Њу-Јорку дугује на Money Orderima 292.72 долара;
5. истој фабрици дугује на Draftima 23152.04 долара;
6. Коал и Ирон банци у Њу-Јорку дугује 834 долара;
7. Црногорској Банци дугује 1007.79 долара; *)
8. дугује на талијанским Money Orderima 649.80 долара; и
9. свима онима, који су код њега уложили на камате 953.4300 долара;

То чини, од прилике, три и по милиона круна. На расправи је Зоти признао своју кривичу. Из његова говора видјело се, да је он с планом ишао да оштећи оне с којима је у вези био. Тако и.пр. признао је, да је дан прије него је пао под стечај продао акција 180 Европско-Америчке Банке у Њу-Јорку за 10.000 долара у готову и за чек од 8000 долара. За новац вели да је половином дао једном свом чиновнику, да му одужи неки дуг, а другу половину да је предао једној банци, али је утврђено, да тај новац није предао ондаје, гдје вели. Исто се тако установило, да је град новца трошио на издавање листа „Novi List“, који је имао за задатак да му примамљује муштерије и да их обмањује. Зоти признаје даље, да је пред банкротством био у великој новчаној неприлици, те је сав новац, што га је имао

* Он је у Црногорској Банци имао депозитних 5000 круна. Секвест је стављен на суму од 9840.33, а дошле је од те своје скинут секвест 2220 круна. Значи да он пријављеним потражницама дугује преко његова депозита само 1730.33.

по разним банкама, подигао и потрошио. На питање, од куда му је новац да сада плаћа адвокате, бранио се како те расходе подмирује његова жена, која има новца свога, што га је наследила од матере.

Његове књиге дате су на преглед вјештацима Суфери и Соу и они су утврдили да од готовине Зотијево ништа не постоји. Свега што има то је најам од куће 108, кућа у Броклину, оптерећена дугом, вриједи 12000 долара и намјештај куће и др. 15000 долара. То му је све што има, јер је остала имања и хартије од вриједности пренио на неке своје чиновнике. Дакле од њега ће се у најбољем случају моћи наплатити само 20000 долара, из чега излази, да се оштећенима неће моћи ни један дио новца повратити и да они могу слободно рачунати да им је тај новац потпуно пропао и да апсолутно никаквог погледа нема да дођу до њега.

Кад већ није друге, наши у Америци би од сада требали да се користе овим горким искуством и да добро отворе очи коме предају у руке своју крваво стечену, а још крвавије заштећену замуку.

Суд није још ријешено како ће се распоредити злехуда готовина Зотијева, те ћемо о ријешено суда у своје вријеме извјестити заинтересоване.

Српство

Удови свештеници. Свештеничка скупштина, која је овјех дана у Биограду била, донијела је ову резолуцију: XIX свештеничка скупштина утврђује: да у Србији има 300 свештеника удових; да је удовство свештеника осуда без кривице, роб без осуде, да удов свештеник не могуће је да сам живи у кући са дјецом, нарочито женском и ову правилно васпита и надзор над њима води; да се удовством уништава углед свештеника у друштву, који му је тако потребан да га има за вршење узвишене службе у нареду; да због удовства ствара се конкуренат, а то је отварање врата грађанском браку, у држави и друштву; да је удовство апсолутно штетно стање, које је опасно по морални и материјални живот свештеника, шкодно по јавни морал и уређење црквено и да од њега страда не само појединац удов свештеник, већ више страда и руши се морал и принципи на коме православе постоји; и да је то питање једна велика и опасна невоља цркве и према томе то треба што брже лијечити и што прије ово несносно стање отклонити. Начин да се овој невољи у православној цркви помогне, те да каноно остану непокријени, а да живот цркве не буде ометан, јесте овај: Енергично умолити Архиепископски Сабор да позове све автокефалне цркве да о овом питању донесу своју одлуку; да све цркве пошљу своје делегате са пуномоћством у једну слободну државу и да тај мали Васељенски Сабор ријешити питање о браку удових свештеника. Та одлука да буде обавезна за све цркве учеснице овога сабора.

Освећење цркве. У недјељу 7. септембра биће освећење нове српске цркве у Штрпцима крај Вишеграда у Босни. Приликом освећења биће велика свечаност.

Кандидат за патријарха. Новине доnose, да ће радикали истаћи као своје кандидате за патријарха епископе Михаила Грујића и Митрофана Шевића.

Словенство

Положио мандат. Тршћански словеначки посланик на царевинском вјешћу, др Отокар Рибарж положио је мандат. Он је то учинио због својих адвокатских послова као и ради напада, који се дижу у штампи о школском питању. Оставка његова изазвала је силно негодовање, те му је одлазила и нарочита депутација, да га умоли да не даје оставке. Словеначке новине се изјашњавају, да ће Рибарж попустити и у интересу народа одустати од оставке. Последње вјести доносе, да се Рибарж склонии да задржи мандат.

Словени и Талијани. На конгресу у Сан-Марину ријешено је, да се у Трсту оснује словенско-талијански одбор за споразум, који би имао циљ, да стане на пут даљем трвњу између Словена и Талијана на Јадрану.

А. Муха у Њу-Јорку. Чувени чешки сликар Алфонсо Муха, који је добро познат са својих прекарних илустрација, напустио је Чешку и стално ће живјети у Њу-Јорку.

Реформе руских министарстава. У министарству морнарице и трговине у Русији држе се конференције, које раде на томе да се ова министарства по жељи Думе реформишу како би што боље одговарала својим задаћама.

Младо-турски покрет

Промијењене прилике у отоманској царевини изазвале су жив покрет међу свима народностима, које су почеле да се организују и да се спремају за изборе, па су и Срби сада пригули да се политички организују. О тој организацији имамо ове извјештаје:

Српска Демократска Лига

Скопље. Прокламована уставност заталасала је све народности у Турској, које су настале да се политички организују и да помоћу парламента дођу до својих циљева. И Срби у отоманској царевини нијесу могли према томе покрету да остану равнодушни, те су 10. августа сазвали конференцију највиђенијих Срба из свију крајева трију вилајета ради оснивања српске организације. Конференција је сазвана у споразуму са митрополитима скопским и рашко-призренским. Сједнице су држане у стану српског клуба на Вардару, гдје ће бити и уредништво „Вардара“. Прву сједницу отворио је митрополит скопљански Вићентије, а за тим се приступило раду. Сједнице су трајале три дана и на њима су били сви српски прваци из разних крајева. Били су: архимандрит Сава из Тетова, прото Косто Поповић из Гилана, Петар Крстић и Милан Чемерић из Призрена, Јован Ђирковић из Битоља, Богдан Раденковић из Митровице, Глишо Елезовић из Вучитрпа, Лазар Јанкуловић из Плеваља, Глигорије Божовић из Приштине, Јован Шангрић из Пећи, Сава Стојановић из Приштине, Јован Сарић из Новог Пазара, Арсеније Ђирић и Милутин Стерђевић из Митровице, Живко Рајевић из Пећи; Давид Димитријевић из Гилана, Ђорђе Хаџи Костић из Плеваља, Сreto Вукосављевић из Прилепа, Велимир Јовановић из Скопља, Велимир Прелић из Сјенице, Милан Борисављевић из Н. Вароши, Гило Х. Јалић из Солуна, Живко Фртунић из Вучитрпа, и Јосиф Поповић из Гилана. Они су са конференције 12. августа на Србе издали овај проглас:

„Прокламовањем Устава у нашој отаџбини створени су услови за свестран миран развитак свију грађана без разлике вјере и народности. Благодарећи тој промјени у унутрашњем склопу Велике Отоманске Империје, осјећа се у свима редовима нашег народа потреба за политичком организацијом у циљу свестраног искоришћавања надобивене слободе. Ту потребу осјећамо и ми Срби Османлије, осјећамо је у толико прије што смо за борбу са оружјем у руци, коју смо до сада водили, имали своју револуционарну организацију, која не одговара данашњим приликама у отаџбини. Ми ту револуционарну организацију напуштамо са увјерењем, да је извојеван устав довољан и стална гаранција за даљи развитак.

Напуштајући ту организацију, ми Срби Османлије прилазимо стварању Српске Демократске Лиге, чији ће задатак бити, да свом снагом припомогне утврђивању грађанских слобода и уставног живота у нашој отаџбини.

Основно начело те лиге мора да буде признање потребе за одржавањем целокупности данашње Отоманске Царевине. То начело је и израз наших патриотских осјећања, који су нас увијек у раду руководили, и увјерења да би сваки покушај, да се та целокупност ма у ком правцу поремети, изазвао заплете опасне по наш даљи развитак.

Према томе наша ће лига, у границама Отоманске Империје, и строго у тим границама тежити политичком, просвјетном и привредном напретку како Срба Османлија тако и цијелог народа.

Срби Османлије у својој тежњи за свестраним развитком заједничке отаџбине, у чијем благостању само они и гледају своје сопствено благостање, прихватиће искрено споразуман рад са свима домаћим елементима. Такав сложен заједнички рад је по дубоком увјерењу нашем најбоља залого љепше будућности свију нас. Очајна борба свију противу свију, која се у нашој отаџбини водила, док није било основних услова за слободан развитак, мора да уступи мјеста братском споразумном раду у уставној отоманској држави.

Већ самим именом својим демократска лига казује да ће она имати да се залажи да се у Отоманској Империји зацаре широка слобода, истинска једнакост и искрено братство.

Радећи на томе, демократска ће лига старати, да се легалним средствима а на првом мјесту помоћу парламента, извојују што прије установе, које ће оне лијепе ријечи претворити у стварне материјалне основе нашег државног живота.

Тих услова данас нема нити их је могло бити под старим режимом, а њих је немогуће било, и поред најбоље воље, створити за кратко вријеме од како је устав повраћен. За стварање тих услова потребно је дугог, трпељивог рада.

Отаџбина наша стоји пред великим задатком који ће са успјехом моћи ријешити тек ако сви прегнемо на посао. На просвјетном, на привредном, на опште културном пољу требаће много што шта рушити на онда понова задати. И ако се у том раду не пође одмах јасно одређеним правцем постоји опасност да ће наступити трзавице и заплети, који ће моћи компромитовати млади уставни живот наш.

Прихватајући општа демократска начела, која су у основи свију модерних држава, Српска Демократска Лига ће имати да се стара, да се извођење њихово прилагођава специјалним приликама наше отаџбине.

У том циљу на Скупштини представника Срба Османлије, која ће се одмах послје избора састати израдиће се детаљан програм просвјетних, политичких и привредних захтјева наших.

До састанка те скупштине данашњи ће привремени одбор као представник Срба у Отоманској Империји ући у везе са представницима осталих група, а на првом мјесту са браћом Турцима у циљу потпуног умирења становништва, као битном услову за сваки успјешан рад.

Саопштавајући ова начела која су руководила привремени одбор, при конференцији, коју је одржао у Скопљу 10. 11. и 12. августа, потписани моле и браћу Србе и осталу браћу у пространој Отоманској Империји, да ову изјаву сматрају као израз дубоког поштовања новог стања и искрене жеље да се ова учврсти за срећу и напредак заједничке отаџбине.

Централни одбор је склопљен са сједиштем у Скопљу. У њему су: Богдан Раденковић, Ђорђе Хаџи Костић, Сава Стојановић, Давид Димитријевић, Јован Шангрић, Милан Чемерић, Велимир Прелић, Васо Јовановић и Глишо Елезовић. Централном одбору ће бити задатак, да руководи пословима око избора и да буде представник српског елемента. Још је ријешено, да се послје избора сазове скупштина српска у Скопљу.

Правила Централног Одбора

Скопље. Српска Демократска Лига има своја привремена правила, којима ће се управљати за пријеме избора, а доцније ће се израдити стална. Та правила сдрже:

„Да би се српски народ који живи у вилајетима: битолском, косовском, солунском и скадарском, што боље припремио за настајуће изборе за народне посланике, како би са удруженом снагом целог народа могао послати у Н. Скупштину у Цариграду онолико својих представника колико му по положају припадају, осетила се потреба да у месту које се налази у средњим областима у којима живи наш народ образује један Привремени Централни Одбор Српског Народа. Град Скопље неоспорно у сваком погледу заузима те место, те је с тога он и узет као седиште тога Привременог Централног Одбора Српског Народа.

Циљ ове организације биће тај, да скуп живаљ српски и свих вилајета у којима живи у једну јаку и солидарну целину и определи му правац рада.

Привремени Централни Одбор Српског Народа састоји се из једног председника, два подпредседника, два секретара и пет чланова.

Председника, подпредседнике и секретаре бира Централни одбор из своје средине.

Дужности су ове: да се постара образовати вилајетске одборе у солунском, битолском и скадарском вилајету; да у свима окрузима (санџацима) косовског вилајета образује окружне одборе; да образује у скопским срезонима (казама) српске одборе; да настоји да вилајетски и окружни одбори по срезонима и општинама образују српске и општинске одборе; да брзо и благовремено преведе са турског, оштампа и разасиље вилајетским, окружним и српским одборима скопског санџака изборни закон и све остале уредбе које се односе на изборе и у опште све што буде корисно и потребно; да брзо и благовремено шаље вилајетским и окружним одборима сва обавештења, упутства и савете који могу бити од користи за изборе народних посланика; да одређује — ако се укаже потреба — подесне људе који ће га представљати код младо-турске организације и других народности. И само ти људи које је изабрао или потврдио Централни Одбор и зато им издао и нарочита писмена опумоћнија, имају права представљати Српски Народ; да у споразуму са вилајетским и окружним одборима одреди кандидате за народне посланике; да преко листова, које ће покренути по местима где се то буде могло, развија што живљу агитацију за изборе својих кандидата; да шаље у агитацију подесне људе онамо где се укаже потреба; да спреми све што је потребно за сазив једне Велике Народне Скупштине, која би одмах после избора имала да састави један ста-

лан програм странке по ком би се имала извршити стална организација Српског Народа у Отоманској Царевини.

— У интересу опшем сви вилајетски Одбори као и окружни и српски одбори косовског вилајета имају се повињавати упутствима и саветима Централног Одбора.

Овај ће Одбор остати у дејству док се не сврше избори за народне посланике, и док се Велика Народна Скупштина не сазове, која ће дефинитивно усвојити стану организацију Српског Народа.

Кад се Велика Народна Скупштина састане Привремени Централни Одбор ће јој положити јаван рачун о својем досадашњем раду, предати јој све што буде припремио за организацију Српског Народа и пренијети рад на Велику Народну Скупштину.

Припреми вилајетски Одбори не могу имати мање од пет и више од седам чланова према приликама.

— Председника, потпредседнике и секретаре Одбор бира из своје средине.

Њихове су дужности као и оне Централног Одбора.

— Вилајетски Одбори су дужни да у свима окрузима и срезонима свога вилајета образују окружне и српске одборе, по потреби.

Вилајетски Одбори ће бити стално у додору са Централним Одбором.

— Они ће брзо и благовремено слати својим окружним одборима и српским пододборима сва потребна упутства, која добију од Централног Одбора или која они сами нађу за потребно да пошљу односно избора народних посланика.

Они ће припремити народ за Велику Народну Скупштину, која ће се на позив Прив. Централног Одбора сазвати.

— Они ће се постарати да се изберу вилајетски посланици за Велику Народну Скупштину.

— Окружни (санџачки) Одбори имају од пет до седам чланова.

— Места Окружних Одбора су у Призрену, Пећи, Приштини, Новој Вароши, Пљевљу и Сјеници, али Тетово, Гостивар и Прешево примају непосредно упутства од Централног Одбора.

— Српски одбори састоје се из пет чланова, које бирају грађани српског мјеста по увиђавности.

— Председника и остале часнике бира из своје средине.

— Изборну општину састављају по једно или више села једне казе.

Број општина у кази одређиваће српски одбор по потреби.

У свакој општини мора бити бар по једна школа.

Општински пододбор састављен је из потребног броја чланова, али, с тим да свако село има свога заступника“.

Најновије вјести

— У сереском и драмском крају настао је међу Бугарима окршај. Бугарски војвода Сандански неће више да чује за Бугарску и немилостиво гони све оне Бугаре, који нијесу уз њега и који раде за Бугарску. У томе му и Турци иду на руку, те се толико у тим крајевима осилио, да протјерује, новине забрањује и независно господари.

— У велешкој и прилепској кази појавиле су се поново бугарске чете, које чине притисак на Србе и нагоне их, да при изборима буду уз њих. Притисак овнијех чета толики је, да се више не може да подноси и зато су се Срби жалили властима, а ако им ни то не буде помогло мораће се опет лаћати шуме и четовања.

— Уставна ера у Турској донијела је и штрајкове. Неђу осталима штрајкују и жељезничари. Прво су почели на прузи Солун—Жевеци, за тим на малоазиским, а сада је и на прузи Цариград—Једрене. Тако ће Турска остати без жељезничког саобраћаја.

— У Пљевљу је народ изашао са девизом „доље са издајницима!“ те је почео да избације све аустријске агенте и издајце.

— Из Тетова јављају да је кандидован тамо за посланика архимандрит Сава.

Мисли

Нијесу најбољи они људи који једнако тужакају. О.

Само истрајно клеветај, па ће ипак нешто од тога остати на жртви твојој. Плутарх

Размишљањем и истраживањем долази се само до чисте истине.

Ријечима се ништа не постизава, јер дјела ријечитије говоре по најријечитији говори.

Ако се политика не оснива на здравој основици, не вриједи ништа. Н.

Мисли српских листова

Либелистима се зову људи, који знаду баратати пером, а не држе ништа до туђе части и поштења, јер немају својег. Они употребљују перо као што зликовац употребљава нож, бодез, пушку, оружје и свако друго оруђе. Оно што они пишу зову се *либелма*. Опасни могу да буду по туђу част, поштене, морал, поготово иметак, али их здраво, озбиљно и честито друштво презире, не осврћући се на либеле и либелисте, који су кадри за новац писати шта хоћете и како хоћете.

„Србобран“

Када их, разлозима и фактима, дотјерају у тјеснац, они најприје дигну дреку, како их непристојно грдите, па онда сами оспу најнеуљуднијом грдњом, оставивши сасвим на страну факта и разлоге. То се код тих људи зове — водити јавну полемику.

„Самоуправа“

Гледам по нашем побору. Прије су били само појединци, које овдје ондје видимо у историји, како кваре успех народне ствари. И видимо их оборене главе и презрене. Данас су читаве странке, које обневидјеле кукају, да покваре успех народне већине.

Новосадска „Застава“

Проијена људи не може одмах да изазове промјену дјела, ни промјена дјела да створи друштва расположено, осјећања, тежње и покрет у маси народа.

„Одјек“

Поглед по свијету

Санџачка жељезница

Ново стање у Турској довело је у питање грађење жељезнице кроз Новопазарски Санџак. О томе и руски лист „Новоје Времеја“ доноси из Лондона овај телеграм: „Одређени турски инжењери, који су у Санџаку проучавали жељезничку пругу, нашли су да је Турској ова жељезница излишна. Због тога је Турска влада пројекат ове жељезнице одложила на непосредно вријеме и одлучила, да се приступи другим пројектима. Ова одлука је у народу нашла на велико одобравање, јер се дознало, да су били прећашњи чланови владе подмињени због чега су и пристали на грађење жељезнице кроз Санџак. И у Лондону је овај глас учинио дубок утисак на политичке кругове и на енглеску штампу, која сада признаје да је протест руске штампе против овога пројекта потпуно разложен“.

Ревизија берлинског уговора

У старој штампи покренуто је питање о ревизији берлинског уговора. Нова влада у турској захтијева, да се ова ревизија изврши како би Турска имала у новопазарском санџаку одријешене руке. О томе пише и лондонски лист „Globe“, који вели како је новим стањем у турској изазвана потреба да се аустријска војска повуче из новопазарског санџака.

Дневне новости

Вратила се са Крушевца. Њено Краљевско Височанство Књагинња Милена вратила се у четвртак у вече са Крушевца, гдје је неколико дана боравила код Њихових Височанстава Књаза Мирка и Књагинње Наталије. Њено Краљевско Височанство допратио је до Цетиња Његово Височанство Књаз Мирко, који се сјутра дан вратио на Крушевац.

Странци. Овога љета су многобројни странци похађали нашу земљу, а нарочито су се многи заустављали на Цетињу. Па и ако није за све ово вријеме ни један дан прошао, а да странаца у нашој земљи није било, ове и прошле недеље их је било у огромном броју, што показује, да је у страном свијету све веће интересовање за нашу земљу. — Од тога не треба бољег утока онима, на жалост српским и хрватским листовима, који не патишу писајући о „несигурности“ у Црној Гори и о „анархији“, која се само у њиховим плесивим мозговима предвиђа.

Црна Гора и Србија. Велики бечки лист „Neues Wiener Tagblatt“ под тијем написом доноси чланак

о односима између Црне Горе и Србије. Поменути лист цитира мишљење „Цетињскога Вјесника“ о истој ствари и сасвијем непристрасно излаже факта, која службену Србију терете због садашњег стања у односима између обадвију земаља.

Тјерање ината. Под овим насловом „Вечерње Новости“ доноси: Ове године дошло је више црногорских ђака из Црне Горе да продуже гимназиске науке овдје, у Биограду. Било се пријавило више њих за пријемни испит. Професори, који су их испитивали, били су строги, али је ипак доста велики број положио испит. Послије испита подвргли су их љекарском пријегледу, и ако су сви били развијени и здрави као што су обично синови Црногораца, љекар их је све одбио. Кад су се обукли, директор их позвао и саопштио да не могу да буду ђаци те гимназије. По свима оним подацима, које смо добили изгледа, да се тиме хтјело, да тјера инат према младим црногорцима, који су овдје дошли ради науке, и да тај инат диже се много више. Ово је у толико уочљивије што се врши у овим приликама, у којима се сад налазе односи српско-црногорски. Нас сад нарочито интересује: која је то мизерија која иде тако дакеко, да тјера инат и према — дјеци. И ми ћемо дознати.

Упис у Дјечији Сад. Упис дјеце у Дјечији Сад извршиће се 5. и 6. септембра, те се умољавају родитељи, да тих дана своју дјецу доведу ради уписа.

Несрећа у свијету. Поред убистава, самоубиства, крађа, отмица и разних превара дешавају се у свијету разне несреће. Тако се само ове недеље десило, крај осталог, и ове несреће: У Ребету изгорело је 37 кућа и штета износи 150.000 круна; у Мађарској је тако захладило, да је по планинама као снјега, у Пешти је само једног дана нестало 30 особа; у Нијаготи, у Јапану, изгорјело је 4000 кућа; у Америци је ваздухопловач Џонес настрадао заједно са својим ваздушним бродом.

Домаћи послови

Један приједлог.

Јесен је на прагу. А ако се не збринемо још за јесени за потребе за зиму, она ће нас дочекати несрећне, и онда, све да се и хтједне што учинити, неће се моћи.

А нашу општину очекују многи важни послови, за које би се требало да побрине још за вријеме. Ми и оне ретке упућујемо на њу.

Позната је ствар како се зими на Цетињу страховито кубурн над нападне снјега, и над напућу сметови. До сада се практиковало, да се по улицама снјега чисти тако што се згрне са пролаза, а са стране се набаци тако да се подигну читаве куле од снјега. Када сунце огрине, или када ојужи, снјега околни и пролази огрину у води, кроз коју се не може ићи, те пролазници морају да се висице и да страховито страдају.

Зар се не бја томе злу могло наћи лијека? Ми мислимо да може. Један од згоднијих излаза овај је: Лош сада ваља бар у двије-ма главним улицама, разумије се на средокрашју и на погоднијим мјестима, гдје неће бити никакве од штете и запрјекне, ископати и уредити рупе, отприлике онакве какве се копају за уболице. Те рупе треба уредити исто онако као и за уболице. И зими кад буде снјега по, ваља га ичистити и убавити у те рупе, у које ће се стално остављати. Тиме бисмо имали двије користи. Зими се не бисмо давали у сметовима, јер би улице биле чисте и без снјега, а лети, када постану велике жеге не бисмо се, као оно сада, давали у облацима од прашина, јер би се вода од окошњеног снјега могла употребљавати за

попивање бар главнијих улица. А већ да не говоримо о томе како би се тај прикупљени снјега могао корисно употребљавати, ако се буде учинило што је потребно, да се сачува за расхлађивање пића, пошто се љети на Цетињу много патеже и осјећа велика оскудња у леу.

Ове мисли стављамо на располагање на расматрање како би по онеме поступили или пашали другог, погоднијег начина, да се љети не гушњемо у облацима прашина, а зими да не страдамо од превеликог снјега по улицама, које су често пута непроходне.

Н.

ПРИВРЕДА

Сјеме од тикава. Код нас се сјеме од тикава до сада није низашта употребљавало, док на страни сјеме од тикава има велику цијену. Тако фабрика за израду зејтина (уља) од сјемена од тикава плаћа од стотине килограма у Берлину 22 до 23 марака, дакле онако исто као што се и пшеница плаћа. Тикве се употребљују за исхрану стоке, а сјеме се повади, на сунцу осуши и у џаковима се извози на страну. На тај начин пољопривредници имају од тикава већи приход но и од саме пшенице. До сада су сјеме од тикава највише извозиле Босна, Хрватска у Угарска.

Гусјенице и штеточине. Ове године је био велики број гусјеница и штеточина, те су за то учинили велике штете и од њих пријети опасност воћкама и за идущу годину. То је руководило министарство народне привреде у Србији да изда наредбу, да се воћке и цвијеће у близини воћњака и шљивара очисти од од гусјезда с јајима тога лентира и за извршење је оставио рок до 15. октобра. Како су по закону о уништавању штетних животиња и бљива и заштити корисних животиња дужни да то ураде по приватним имањима њихови сопственици или закупци, а општине, односно села, на јавним мјестима у својим забранима, како је тај закон лабаво или никако није вршен, то је министар унутрашњих дјела издао опет раније свима полицијским властима да воде надзор о извршењу ове наредбе и да за невршење или лабаво вршење строго кажњавају.

Претрпјела крах. Како из Берлина јављају, тамо је српска шљива претрпјела крах, јер су полицијске вршене тако немарно, да је шљива на пијаци излазила у таквом стању, да није могла конкурисати ни најгорем квалитету. Српска шљива је по природи одлична, али српски извозници нијесу још увидјели да је крајње вријеме, да је треба пробирати и од најбољег квалитета слајти на стране пијаци.

Из народа

У прилог Земљорадничких Задруга

Задругарство постоји од памтвијека и оно се постепено према добу и приликама усавршавало, док је дошло као такво до наших дана. О задругном животу у Срба причају наше мобе, које су постепено бивале све многобројније.

Задругарство у Црној Гори почело је од скоро, и оно се све више шири и број Задруга расте. У Никшићу иницијативом г. Ива Калуђеровића, обл. економиа, а уз припомоћ неколико виђенијех људи из мјеста и околине, основана је у априлу прва Никшићска Земљорадничка Задруга, и правилник овога друштва потврдила је влада 25. априла, те Задруга ради већ своје послове.

У области су основане још три задруге заузимањем г. економиа Калуђеровића, које су у споразуму са Никшићском Задругом већ отпочеле рад. Рад Никшићске Задруге, која је већ почела добијати и чланове добротворе, оснива се на потврђеном правилнику, који је потанко изгласан на двије скупштине задругара.

Р. А. М.

Књижевност

Потоци суза за Домановићем. Прошли су потоци суза за преминулим српским књижевником Радојем Домановићем — политички партиски листови! Довољан разлог, да се присега тајем сузама и да се анализирају и види, колко су искрене, а колко оправдане. Кад само једна страна политичких партиских листова отвара толику куќану за једним српским књижевником, доста је па да се објективна посматрач заведе и да посумња у искреност туге. — Радоје Домановић био је доста добар приповједач. Он је имао талента, али његова способност, спрема и таласачка моћ, вијесу се дизале напад његовог тако званих обичних „осредњих величина“. Што је њему зато гласа и уважљавања у крају српских мужа, куда у пошљедње вријеме триају свишта и свакога, то је, да је

Радоје Домановић био књижевник-политичар. Ли једну књижевност Домановић је спустио до политичке баруштине, гдје има много забла, мало славуја, он се борио и мучио, славио и уздицао није као политичар, но као приповједач. Приповједач Домановић, до је колор причаљивост политичару и агитатору Домановићу. Његово је у неврећеном периоду српске садашњости, који показује много да, те је негу копирао и пртао, али ни сам себе од не није одвајао. Вријеме, у коме је живио, могло је да утиче на њега, да напише „Страдију“ и „Краљевића Марка“ по други пут међу Србима, али не ништа узвишеније и сирптевије. Та два његова дјела носе печат заблуда, у којима живи српско друштво данас, печат домаћих забла, разочарања, цинизма и пессимизма. Оно друго дјело („Краљевић Марко“) слаба је препорука за српски дух и парав. То је проијна на српска осјећања, подмјех српским властима и идеалима и снџоа цинизма садашњости, која траја по српскоме друштву мапе, да би им се могла смјати и утукати дуготрајно пријеме, а не да би их лијечила и искорјенјавала. Домановић је и сам патико тој струји. Понашати, цинизам, површи, спреман само да критикује, униже то-тоу па сваљу и са најбољим другом, а при томе до страсти од алкохолу, који га је свлачио у блато, у коме је свој живот замирио као Францескјев пресни — Домановић се тетурало од једне заблуде до друге и свршио тако брзо и тако жалосно. Како је његов цинизам био одлично средство за пессимизам противника, те су га по-пукали у своје раније бескућни дематози и политичари. Они су се или користили, да се лавне дочепају власти, док су њега оставили гдје је био. Зато му сад политички пријати тих дематози пријаву хитне и тужију чак и са вршним вјештом његовим.

Пријетко је који српска књижевност имао таквијем путем. Боде да на један не поде, јер ће за српску књижу отуда бити више користи, ма је и не било за покварене дематози.

Из бијелога свијета

„Млада“ и „младожења“. Америка не престаје са својим ишненађењима. Сада се тамо најавио младожења Барнет Воллински, који нема ништа мање него 106. година, а његова млада — 70 година! Он до сада има 175 потомака и само они па су довољни да му увеличају свадбено весеље.

Издао их огледало. У Њујорку се у једној јувелирској радњи одиграо врло интересантн догађај. Два врло елегантно обучена господина дошла су у радњу Гунера и Формена и затражили да им се покажу дијаманти. Када су им показани разнолики дијаманти, један од њих вјешто прикри дијамант од 40.000 марака, а пословођа га не опази. Али помоћник, који је радио у другом одјелену виде у огледалу како један од господи прикри дијамант, те узев револвер у руке те стаде пред купцима: „Ви сте прикрили дијамант један!“ — рећи ће. „Одмах украдену драгоцјеност да дате и да се нијесте макли!“ Крадљивци нијесу имали куд ни камо, него дадоше украђени дијамант, а пословођа полете за полицију. „Да се нијесте макли! Убићу вас!“ заповједао је помоћник и крадљивци се скљокаше на столице. Са револвером напреним на њих помоћник је очекивао полицију, али је за дуго не бјеше. У томе крадљивци опазише, да им не пријети опасност од помоћника, јер револвер бијаше — празан, те нагоше на врата. Али бијаху лоше среће, јер полиција бијаше баш на прагу и похвати их!

Кратке вијести

— Конгрес свесловенских народа у Љубљани завршио је и учесници су направили излет до Трета.

— Аустријски историчари, који, по новом трговинском уговору, контролишу пошл из Србије, примачи су већ своју дужност на биоградској планини.

— Касациони суд у Србији добио је одлуку да је за убиство у биоградској полицији Милана и Макама Новаквића крив тадашњи министар, Н. Петровић, и командант жандармерије.

— Чешки посланик Клаоф био је дво дана у Беога Луци да се обавијести о осјећенима око анета „Отаџбине“.

— Приак националне странке у Србији, Стојан Рибарић, који је стално боравио у Пожароци, вастапио се сада у Биограду.

— Српска и муслиманска народна организација у Босни подијела је предатку министру Буријану, којом траже да окупирање земље устан.

Наш подлистак. Наш подлистак обустављамо, пошто се преводи-лац г. капетан А. Санчић ријешно да га оштампа у засебној књизи.